

de kinderen beschouwd en behandeld moeten worden als „zulken die deelen in de wederbarende genade des Heiligen Geestes" is het duidelijk, dat zij van oordeel is, dat de doop óók die wederbarende genade — en dan als een goed waar aan de doopeling deel heeft, als een reeds geschonken weldaad — verzegelt. Dit blijkt uit heel de vervangingsformule, maar juist op dit beslissende punt wordt dat bijzonder duidelijk.

De oude synodale gedachte, speciaal in 1942/43 zoo krachtig geleerd en in Toelichting en Prae-advies zoo klaar ontwikkeld, deze gedachte n.l., dat de doop iets verzegelt, dat alleen den uitverkorenen toekomt, waaraan zij alleen deel hebben, keert hier dus onverzwakt terug. Geen wonder, dat Prof. Ridderbos van deze vervangingsformule verklaarde, dat, als zij van de vroegere uitspraken verschilde, het verschil er een was van het gekloofde haar.

Een sinds de vaststelling van de vervangingsformule bekend geworden bijzonderheid belicht het karakter van wat zij ten principale bedoelt ten overvloede nog bijzonder duidelijk.

Het is bekend, dat de vervangingsformule zooals zij thans in de Acta staat, er heel anders uitziet dan zooals zij in concept door de desbetreffende commissie aan de synode werd aangeboden. Iemand, die den gang van zaken had meegemaakt verklaarde zelfs, dat de nieuwe verklaring ten slotte zoo ongeveer leek op een bloedworst, waar men van alles had ingestopt. Ernstige bedenkingen werden, speciaal door figuren als Dr Kraan en Prof. Den Hartogh tegen het ingediende voorstel ingebracht. Helaas is het niet mogelijk precies na te gaan wat in het concept werd veranderd. Toen de behandeling zou plaats vinden dook de synode onder in een comité-generaal. In een openbare vergadering daarna verklaarde Dr Kraan, „dat in de comité-zitting door hem was meegedeeld, dat de voorstellers van een voorstel Kraan c.s." bereid waren dit terug te nemen als aan enkele wenschen voldaan werd. Nu dit is gebeurd, neemt spr. zijn voorstel terug".⁶⁾

Toch is ons wel iets bekend omtrent wat veranderd werd. De C. G. Bos schreef ergens, dat Dr P. Prins van Groningen in een vergadering te Uithuizermeeden had onthuld, dat de fundamentele zin in de vervangingsformule oorspronkelijk zóó was geredigeerd, „dat de Kerk de kinderen der geloovigen, bouwend op Gods beloften, moest beschouwen en behandelen als zulken, die deelden „in de BELOFTE van den Heiligen Geest". Omdat hierin echter het gevaar lag, dat de belofte en de vervulling van de belofte

⁶⁾ Zie: Acta, art. 160, p. 41. Het bedoelde voorstel vroeg aan de synode een onveranderde handhaving van wat de synode van 1905 in haar verklaring sub. 4 had uitgesproken: een aanvulling van de verklaring van 1942 ter verduidelijking en een afwijzing van het laten opgaan van het verband in een voorwaardelijke heilsbelofte en een geschonken recht.

⁷⁾ Zie: Schepa, Kerknieuws, 9 Maart 1946, No. 149 en: Acta p. 47, art. 194.

wel eens van elkaar gescheiden konden worden (was) de formule geworden, dat ze moeten worden beschouwd „als zulken, die deelen in de wederbarende genade van den H. Geest".⁸⁾

Men ziet het: de oude constructie van een belofte, die zakelijk identisch met het be-loofde goed; die zonder meer en steeds het deel hebben aan die belofte impliceert en die dus samenvalt met het deel krijgen aan de zaligheid of deze absoluut garandeert werd ongewijzigd en onverzwakt gehandhaafd. Met andere woorden: de grondgedachte van het Prae-advies hield in de kerken ten volle haar bindende kracht. En daarmee ook de beschouwing, dat de doop deze belofte en dus ook de wedergeboorte, het geloof en de inwendige genade verzegelt.

Alleen: dit werd alles uitgedrukt in formuleeringen die den bezwaarden in het gevel moesten komen.

Merkwaardig was de reactie op dit stuk.

Onmiddellijk begon het interpretatiegemodder.

Terwijl b.v. de Amsterdamsche Kerkbode schreef: „Met volledige handhaving van wat in 1905 en in uitspraken van de laatste jaren kerkelijk gesanctioneerd was, heeft de Synode een korte, begrijpelijke samenvatting gegeven, die elk gemeentelijk toespreker", kon men 'in de Classicale Kerkbode van Utrecht lezen: „Daarom besloot de synode de verklaring van 1905, die tot zooveel misverstand en verwarring aanleiding had gegeven in te trekken en door een geheel nieuwe te vervangen..... Van 1905 zijn we af".

Een zwitsers theologisch tijdschrift doorzag de situatie beter, toen het verklaarde: „Die Synode der alten Kirche erschrak, als sie die Folgen sah (van haar onverantwoordelijk drijven n.l.). Die Synode von Utrecht (Februari 1946) suchte wieder Verbindung mit den Abgetrennten. Sie hat die Erklärung von 1942 durch eine mildere, aber wesentlich gleiche ersetzt!"⁹⁾

En scherp maar raak schreven de friesche predikanten in hun brochure: „Naar de zijde van de bezwaarden richt zij zich met de noodiging, haar toch te aanvaarden: de bestreden uitspraken zijn immers vervangen, aan bezwaren is tegemoet gekomen en er wordt immers niets in geleerd, dat onaanvaardbaar moet worden geacht, terwijl vele uitdrukkingen van bezwaarden bovendien in haar verwerkt zijn. Maar zoodra op grond van de vervanging der uitspraken over herstel van geschonden recht gesproken wordt, keert zij het andere aangezicht naar voren en wijzend op de inleidende formule wordt gezegd: zakelijk is alles gehandhaafd, concrete schuld der vorige Synode is niet aanwezig, hetzelfde wordt immers geëischt, dat ook vroeger gevraagd werd".¹⁰⁾

Typeerde Prof. Holwerda dit nieuwe kerkelijke stuk niet bijzonder raak toen hij van een vervagingsformule sprak?

⁸⁾ Gereformeerde Kerkbode (van Groningen) van 26 Oct. 1946.

⁹⁾ Reformierte Schweiz, Sept. 1946.

¹⁰⁾ Om recht, revisie en hereeniging, p. 29.

KERKELIJK LEVEN

Openbaring 2: 12-17

Al doodt de satan mijn getuige,
nu hij nog bij u woont,
gij wilt u voor zijn troon niet buigen
en hebt u trouw betoond.
Maar 'k wil, dat gij verbannen zult
de leugenleer, die ge nog dult.

De leer, die Israël deed vallen
heeft onder u een woon.
Tot aanstoot was zij duizendtallen.
Bekeer u, schuw haar loon.
Het zwaard Mijnsmonds, tweesnydend scherp,
slaat haastig neer, dien ik verwerp.

Hoor, hoe de Geest aan de gemeenten
't verborgen manna biedt.
Een nieuwe naam, op wit gesteente,
een naam, die niemand ziet,¹⁾
geef Ik aan hem, die overwint
en in Mijn Woord zijn leven vindt.

ADRIAAN VAN BOVEN.

¹⁾ of: en die geen ander ziet.

Overigens zal, wat betreft de hoogleraren, de eisch van het lidmaatschap van een „Gereformeerde Kerk" (bedoeld is een synodocratische) voor de hoogleraren in de Theologische faculteit, met het oog op art. 2 van de Regeling van het Verband met „de Gereformeerde Kerken in Nederland" (als boven) zijn te handhaven, doch de in art. 12 van de Instructie neergelegde heenwijzing naar dat lidmaatschap voor de overige faculteiten kunnen vervallen. Uiteraard blijft het voorschrift van art. 11, tweede lid, van het Reglement voor de Vrije Universiteit, dat niemand als hoogleraar of docent kan optreden, dan na onderteekening der verklaring, dat hij, voorzoveel zijn onderwijs daarbij betrokken is, het in art. 2 van de Statuten aangegeven standpunt aanvaardt.

Het is daarom, dat Directeuren aan de Jaarvergadering voorstellen:

A. In het Huishoudelijk Reglement voor de Algemeene Vergaderingen:

1. vervalt in de derde alinea van art. 11 de zinsnede: „en lid zijn van eene Kerk, behoorende tot het kerkverband der Gereformeerde Kerken in Nederland" en wordt aan die alinea toegevoegd: „Deze kunnen als lid der Commissie niet optreden, dan na onderteekening der verklaring, dat zij voor zichzelf persoonlijk het in art. 2 der Statuten aangegeven standpunt aanvaarden en bij hun werkzaamheid in de eerste plaats de handhaving van het daar uitgesproken beginsel beoogen zullen";

2. vervalt in de eerste alinea van art. 12 de zinsnede: „die lid zijn van eene Kerk, behoorende tot het kerkverband der Gereformeerde Kerken in Nederland".

B. In de Instructie voor het Bestuur:

1. vervalt in de eerste alinea van art. 6 de zinsnede: „en in ieder geval moeten zij lid zijn van eene kerk, behoorende tot het kerkverband der Gereformeerde Kerken in Nederland";

2. wordt in de eerste alinea van art. 12 inplaats van: „althans voor de Theologische Faculteit", gelezen: „voor de Theologische Faculteit".

Tot zoover bedoeld bericht. Natuurlijk is hier een poging, om, TERWIJL MEN VERDER ALLES LAAT ZOOALS HET IS, mede ons te blijven aanmanen om de zaak te steunen, en met onze verantwoordelijkheid te helpen dekken (mits we als te voren gekeurd minderheidslid geen kwaad kunnen uiteraard).

Ik geloof niet, dat deze handelwijze het bedoelde resultaat bereiken zal. Want door na de verandering van 1944 de theologische faculteit bewust te binden aan een instituut, dat een preekstoel helpt welgeren (bij geloofsacte (!) van alle leden der faculteit) aan kandidaten, die bezwaren houden tegen 1942, met name den daarin aangehaalden passus uit 1905, maakt de universiteit (die thans door die verandering over te nemen positie kiest tegen „De Gereformeerde Kerken in Nederland", dat zij n.w.j.), zich net zoo belachelijk, en sectarisch, als de leden van die faculteit zelf. Ik zou wel eens willen weten, hoe het die universiteit zou vergaan, stel eens, dat er in 1944 genoegzaam gezond verstand en behoorlijke belangstelling en christelijke liefde voor recht en waarheid zou geweest zijn, in welk geval de vrijmaking de overgrote meerderheid van de voormalige Gereformeerde Kerken zou hebben gebracht, waar ze wezen moest, n.l. tot de wijsheid, dat het rechtuit sectarisch is, een preekstoel te weren op gronden, die in 1944, naar onze huidige waarschuwing en voorspelling, zijn gebruikt tegen den „candidaat" van toen. Zelfs met den thans wel veilig gestelden staatssteun voor de V.U. zou in DAT geval de V.U. allicht een bedenkelijk gezicht getrokken hebben. Nu evenwel de meerderheid der kerkleden laksch bleef, gaat de V.U. den eisch stellen, dat haar theologen geen bezwaren mogen hebben tegen 1942, noch tegen 1905. Geen der „friesche predikanten" zal daar theoloog worden: hij is net als „cand. Schilder"..... Arme mensen, arm sectarisme eener gereformeerde universiteit, die nu VERANDERD is in haar theologische faculteit. De

DE VRIJE UNIVERSITEIT

IN DE KLEM DER SECTE

Eerste antwoord op Amersfoort

Het V.U. blad Juni '48 geeft een beschouwing over het feit, dat

ter Jaarvergadering te Scheveningen in Juli 1947 in behandeling geweest is het voorstel van Mr K. Groen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement en de Instructie van het Bestuur in dezer voege, dat met betrekking tot de leden eener eventuele commissie van Enquête, tot Directeuren en tot Curatoren zou komen te vervallen de eisch, dat zij lid moeten zijn van eene Kerk, behoorende tot het kerkverband van „de Gereformeerde Kerken in Nederland" (bedoeld is een synodocratische). Voor dezen zoude dan voortaan enkel gelden de — voor Directeuren en Curatoren reeds in art. 8 der Statuten gestelde — eisch, dat zij bij hun optreden onderteekenen de verklaring, dat zij voor zichzelf persoonlijk het in art. 2 der Statuten aangegeven standpunt aanvaarden en bij al hunne handelingen in de eerste plaats de handhaving van het daar uitgesproken beginsel beoogen zullen.

Directeuren hadden in een uitvoerig prae-advies de geschiedenis van de bepaling, waarvan wijziging werd voorgesteld, belicht. Tegen den achtergrond daarvan oordeelden Directeuren, dat de met deze bepaling beoogde waarborg meer een zaak van beleid dan van beginsel was. Principieel geëischt is de bepaling niet: zelfs wordt twijfel gekoesterd of zij principieel wel juist is.

Intusschen meenden Directeuren, dat het mede met het oog op het verband, waarin de zaak door den voorsteller was geplaatst, niet raadzaam was deze toenmaals in behandeling te nemen en rieden zij aan het voorstel niet aan te nemen.

Op de Jaarvergadering werd van verschillende zijden los van den samenhang, waarin de voorsteller het voorstel tot wijziging had gedaan, de bestaande bepaling bestreden. Met name ook van Nederlandsch-Her-

vormde en Chr. Gereformeerde zijde werd opgemerkt, dat de met de bepaling gegeven beperking van den kring van Directeuren en Curatoren tot leden van een „Gereformeerde Kerk" (bedoeld is een synodocratische) afbreuk moest doen aan den steun, dien de Vrije Universiteit „behoort" te hebben van allen, wien — tot welke Kerk ook behoorend — het Gereformeerde beginsel in de beoefening der wetenschap ter harte gaat. Van een wijziging thans behoeft, indien men de zaak maar op zichzelf beschouwde, los van de motieven van het voorstel, de door Directeuren gevreesde ongewenste reacties niet te worden geducht, naar hun meening.

Directeuren hebben zich naar aanleiding van deze gedachtenwisseling bereid verklaard de aangelegenheid aan de hand daarvan in nadere overweging te nemen. Die overweging nu heeft — zooals h.i. den aandachtigen lezer van het ten vorigen jare uitgebrachte prae-advies niet zal verwonderen — Directeuren in overleg met Curatoren tot de conclusie gevoerd, dat de bepaling, waarvan, zooals in het prae-advies uitvoerig is aangewezen, de aanneming destijds „uit bepaalde verhoudingen" moet worden verklaard, niet uit opzet en karakter der Universiteit voortvloeit en, zoo zeggen zij, nu eenerzijds de motieven, waaruit zij destijds is opgekomen, niet meer in die mate klemmen, terwijl anderzijds het vooral in dezen tijd van uitermate groot belang is de Universiteit in de Gereformeerde gezindheid als geheel, los van hare „kerkelijke schakeeringen", te doen wortelen, beter niet wordt gehandhaafd. Volstaan zal dan worden met den in artikel 8 van de Statuten gestelden eisch, dat niemand als Directeur of Curator kan optreden, dan na onderteekening der verklaring, dat hij voor zichzelf persoonlijk het in art. 2 aangegeven standpunt aanvaardt, en bij al zijn handelingen als Directeur of Curator, en met name bij de benoeming van hoogleraren, in de eerste plaats de handhaving van het daar uitgesproken beginsel zal beoogen.